

NOVADI SAPROT

SOCIĀLIE TĪKLI gan palīdz, gan traucē

Edīte Bēvalde

“Dienzēl sociālajos tīklos joprojām parādās ziņas, kurās tiek pausta nepatiesa informācija par it kā pazudušām personām,” norāda Valsts policijas (VP) Sabiedrisko attiecību nodaļas vecākā speciāliste SIMONA GRĀVĪTE. “Un ar šīm ziņām, iepriekš nepārliecinoties par to patiesumu, daļās ievērojams skaits cilvēku.” Viņa atzīst, ka nereti, gribēdami palīdzēt nelaimē, cilvēki pārsūta šādas ziņas, lieki neiedziļinoties, lai gan nemaz nav grūti pārlielināt, cik veca ziņa ir, vai policija ir informēta par pazudušo un vai meklētais jau nav atrasts.

Ziņa no pagātnes

Speciāliste norāda, ka šajās ziņās var būt no konteksta izņemti senī vēstījumi no vecām vietējām ziņām vai arī ārvalstu notikumu apraksti, puspatiesības vai izdomājumi. Bieži vien ziņu tekstā nav pievienots informācijas avots vai arī tas ir norādīts maldinoši, piemēram, tiek norādīti amati vai kādas iestādes pārstāvji, kuri nemaz neeksistē. Valsts policija aicina sociālo tīklu lietotājus rūpīgāk sekot līdzi ziņām, kas atspoguļojas viņu sociālo tīklu laika joslās – pirms dalies ar kādu ziņu, izvērtē, vai ir vērts to darīt, vai tiešām ziņa atbilst patiesībai! Lai neiekristu viltus ziņu lamatās, jāpievērš uzmanība tādām lietām kā mediji, informācijas avots, datums, virsraksts.

“Sociālajiem tīkliem neapšaubāmi ir liela nozīme Valsts policijas ikdienas darbā. Nereti ir situācijas, kuras mums izdevies atrisināt ātri, jo, publicējot ziņu mūsu oficiālajā facebook.com kontā, cilvēki uzreiz reaģē. Piemēram, meklējot aculieciniekus ceļu satiksmes negadījumiem, bezvēsts prombūtnē esošas personas vai lūdzot atpazīt kādu personu. Tāpat sociālie tīkli ir palīgs krīžu situācijās, jo, publicējot informāciju VP feisbukā un tvītera kontos, var ātri sasniegt maksimāli daudz cilvēku, tādējādi nododot svarīgu informāciju,” skaidro S. Grāvīte.

Bieži Valsts policija bezvēsts prombūtnē esošas personas meklē publiski, izsūtīt ziņu kopā ar bildi e-pastā plašsaziņas līdzekļiem un publicējot šo pašu ziņu oficiālajos VP sociālo tīklu kontos.

Vienmēr var zvanīt uz 110!

S. Grāvīte atklāj, ka pērn pavasarī tika izveidota jauna VP feisbukā lapa “Valsts policija meklē”, kurā publicē oficiālo informāciju par bezvēsts prombūtnē esošām personām, aicinot atsaukties aculieciniekus vai atpazīt redzamās personas. “Attiecīgi tālāk ar šo ierakstu dalāties VP oficiālajā feisbukā kontā, kā arī VP reģionu pārvalžu feisbukā

Pagājušā gada jūlijā Valsts policijas Kibernetizēgumu apkarošanas nodaļa pirmo reizi Latvijas vēsturē sāka kriminālprocesu un veica aizturēšanas par nepatiesu ziņu izveidošanu un publicēšanu. Par vainīgām atzina vairākas personas, un tika slēgtas vismaz septiņas analogiska satura vietnes, kas saturēja viltus ziņas, tomēr tīmeklī turpina klejot viltus ziņas, tostarp par pazudušiem cilvēkiem, ko itin viegli var pārbaudīt, pārlielinoties, vai viņus meklē arī Valsts policija.

Edītes Bēvaldes foto

UZZIŅAI

– 2018. gadā Latvijā kā bezvēsts pazudušas meklēšanā tika izsludinātas 1646 personas, salīdzinājumam – 2017. gadā tika meklētas 1455. No 2018. gadā pazudušajām personām nepilngadīgas bija 645 (īsā laikā atrastas 615), no meklēšanā izsludinātām 1001 pilngadīgas personas atrastas 778.

– No meklēšanā izsludinātajām bezvēsts pazudušajām personām aktuālā meklēšanā atrodas 253 personas.

Avots: Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs

lapās un tvīteri. Tiklīdz persona ir atrasta, par to nekavējoties informējam plašsaziņas līdzekļus, kā arī VP sociālo tīklu ieraksti tiek papildināti ar ziņu par personas atrašanu, neadaudz vēlāk šī ziņa tiek izņemta no VP sociālo tīklu kontiem pavisam.”

Valsts policijas sociālo tīklu konti iespēju robežās tiek kvalitatīvi uzraudzīti – ikreiz, saņemot kādu informāciju par bezvēsts prombūtnē esošas personas atrašanās vietu (un citu informāciju) vai aculiecinieku ziņu, šie fakti tūlīt tiek nodoti tālāk izmeklētājiem un pārbaudīti.

“Veršam uzmanību, ka VP oficiālajai informācijai var sekot līdzi mūsu sociālo tīklu kontos vai mājaslapā. Ja rodas šaubas par kādas ziņas patiesumu, kurā ir minēta policija, par to var pārlielināt, jautājot likumsargiem.

Tomēr jāpiebilst, ka VP sociālie tīkli netiek uzretēti 24/7, tāpēc, ja nepieciešama steidzama palīdzība vai persona ir aculiecinieks kādam pārkāpumam, nekavējoties jāzvana uz 110!” uzsvēr S. Grāvīte.

Ļoti stingra kārtība

“Par laimi, ar izjokošanu vai viltus ziņām neesam saskārušies, jo viss tiek uztverts ļoti nopietni,” savukārt saka organizācijas “Bezvests.lv” pārstāve SVETLANA GINTERE. “Organizācija pastāv jau deviņus gadus, un pie mums vērsas cilvēki tikai tajos gadījumos, kad viņi par bezvēsts prombūtnē esošu personu jau ir ziņojuši Valsts policijai. Šo deviņu gadu laikā “Bezvests.lv” brīvprātīgie ir atraduši 106 pazudušos – gan dzīvus, gan mirušus,” viņa norāda.

Reiz gan esot bijis gadījums, kad vīrs gribējis izjokot savu sievu, izsludinot viņu meklēšanā. Dzīvesbiedre par to bijusi nepatīkami pārsteigta. Lai šādas situācijas izslēgtu, jau aptuveni sešus gadus ir spēkā noteikta rīcības secība. “Mēs noteikti nepublicēsim kādas personas iesniegtas ziņas, pirms tās nebūs pārbaudītas policijā. Ar Valsts policiju mums ir ļoti cieša sadarbība, un tieši VP dod akceptu kādas informācijas publicēšanai. Tāpēc viltus ziņu gadījumi mūsu darbībā ir pilnībā izslēgti.

Dažkārt cilvēki apvainojas, ka nepublicējam viņu iesniegto informāciju par, piemēram, pazudušu kaimiņu. Vai arī pie mums vērsas, norādot, ka, lūk, sociālajos tīklos ir pamanīta ziņa, ka pazudis bērns, bet mēs neko nedarām. Tad mēs jautājam, vai viņš pazīst šo bērnu? Mēs strādājam tikai ar radniekiem, kas var raksturot pazudušo cilvēku, zina visus datus. Viņš attiecīgi aizpilda anketu un iesniedz “Bezvests.lv” ar piebildi, ka pirmām kārtām ir ziņots policijai. Mēs arī prasām apstiprināt, ka iesniedzējs piekrīt datu publicēšanai. Tas nepieciešams tāpēc, ka šo informāciju izsūtām dažādiem medijiem. Tiklīdz cilvēks ir atrasts, nekavējoties par to ir jāziņo mums. Tāpat mēs, ja atrodam meklējamo personu, zvanām policijai un informējam medijus. Fotogrāfija un informācija no meklējamo saraksta tiek izņemta, savukārt atsevišķi ziņu portāli iepriekšējo informāciju papildina ar aktuālo. Ja šī ziņa ir publicēta sociālajos tīklos un ar to lietotāji dalās, informācija būs jau korigēta, papildinot ar jaunāko. Tāpēc viltus ziņu rašanās nav iespējama,” skaidro S. Gintere.

Katru gadījumu izvērtē

Viņa stāsta, ka sastopamas arī cilvēku grupas, kas izveido savas interneta vietnes, norādot, ka viņi nodarbojas ar cilvēku meklēšanu, sadarbojas ar ekstranetiem. Iedzīvotājiem pašiem ir jāizvēlas, ar ko viņi grib

sadarboties, meklējot palīdzību. “Mēs esam vienīgā oficiāli reģistrētā organizācija, kas darbojas pēc brīvprātības principa. Katrs no mums ikdienā ir nodarbināts savā arodā, piemēram, es esmu žurnāliste, tāpēc arī šajā organizācijā gatavoju publikācijas, filmēju un fotografēju meklēšanas pasākumus, lai cilvēki zinātu, kā tie norit. Taču to, meklēt vai ne, izlemjam pēc attiecīgās situācijas. Ja ir kādi pāvedieni, punkti, no kura sākt meklēšanu, piemēram, video novērošanas kameras ieraksts, var piesaistīt brīvprātīgos, supus un uzsākt meklēšanu. Bet, ja, piemēram, kāds ir pazudis Vecrīgā, bet neviena kamera viņu nav fiksējusi, viņš var būt jebkur. Un vēl iedzīvotājiem jāņem vērā, ka par tuvinieka pazušanu ir jāziņo nekavējoties. Dažkārt personu izdodas atrast, nemaz nepublicējot ziņu, bet vispirms piezvanot uz slīmnīcām, morgiem. Par to tuvinieki reizēm nemaz neiedomājas.

Ja mēs pamanām viltus ziņas, cenšamies sazināties ar portāla saimniekiem vai arī ierakstām komentāru,” S. Gintere atklāj savu pieredzi.

Sabiedrības integrācijas fonds

Materiāls sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.